

శ్రీః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।

వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

శ్రీమద్వాల్మీకీయరామాయణం

॥ సుందరకాండం ॥

అష్టాత్రింశః సర్గః

This document has been prepared by*

Sunder Kidambi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam*

*This was typeset using L^AT_EX, skt, Itrans, and the **Tikanna** font.

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
అష్టాత్రింశః సర్గః

సీతయా ప్రత్యభిజ్ఞానతయా చిత్రకూటే ఘటితస్య కాకప్రసంగస్య శ్రావణం
శ్రీరామస్య శీఘ్రమానయనయాగ్రహకరణం హనుమతే చూడామణేః
సమర్పణం చ

తతః స కపిశార్దూలస్తేన వాక్యేన తోషితః।
సీతామువాచ తచ్చుత్వా వాక్యం వాక్యవిశారదః॥ 5.38.1 ॥

యుక్తరూపం త్వయా దేవి భాషితం శుభదర్శనే।
సదృశం స్త్రీస్వభావస్య సాధీనాం వినయస్య చ॥ 5.38.2 ॥

స్త్రీత్వాన్న త్వం సమర్థాసి సాగరం వ్యతివర్తితుం।
మామధిష్ఠాయ విస్తీర్ణం శతయోజనమాయతం॥ 5.38.3 ॥

ద్వితీయం కారణం యచ్చ బ్రవీషి వినయాన్వితే।
రామాదన్యస్య నార్హామి సంసర్గమితి జానకి॥ 5.38.4 ॥

ఏతత్ తే దేవి సదృశం పత్నాస్తస్య మహాత్మనః।
కా హ్యన్యా త్వామృతే దేవి బ్రూయాద్ వచనమీదృశం॥ 5.38.5 ॥

శ్రోష్యతే చైవ కాకుత్స్థః సర్వం నిరవశేషతః।
చేష్టితం యత్ త్వయా దేవి భాషితం చ మమాగ్రతః॥ 5.38.6 ॥

కారణైర్భవలభిర్దేవి రామప్రియచికిర్షయా।
స్నేహప్రస్కన్నమనసా మయైతత్ సముదీరితం॥ 5.38.7 ॥

లంకాయా దుష్ప్రవేశత్వాద్ దుస్తరత్వాన్మహోదధేః |
సామర్థ్యాదాత్మనశ్చైవ మయైతత్ సముదీరితం || 5.38.8 ||

ఇచ్ఛామి త్వాం సమానేతుమద్యైవ రఘునందినా |
గురుస్నేహేన భక్త్యా చ నాన్యథా తదుదాహృతం || 5.38.9 ||

యది నోత్సహసే యాతుం మయా సార్థమనిందితే |
అభిజ్ఞానం ప్రయచ్ఛ త్వం జానీయాద్ రాఘవో హి యత్ || 5.38.10 ||

ఏవముక్తా హనుమతా సీతా సురసుతోపమా |
ఉవాచ వచనం మందం బాష్పప్రగ్రథితాక్షరం || 5.38.11 ||

ఇదం శ్రేష్ఠమభిజ్ఞానం బ్రూయాస్త్వం తు మమ ప్రియం ||
శైలస్య చిత్రకూటస్య పాదే పూర్వోత్తరే పదే || 5.38.12 ||

తాపసాశ్రమవాసిన్యాః ప్రాజ్యమూలఫలోదకే |
తస్మిన్ సిద్ధాశ్రితే దేశే మందాకిన్యవిదూరతః || 5.38.13 ||

తస్యోపవనఖండేషు నానాపుష్పసుగంధిషు |
విహృత్య సలిలే క్లిన్నో మమాంకే సముపావిశః || 5.38.14 ||

తతో మాంససమాయుక్తో వాయసః పర్యతుండయత్ |
తమహం లోష్ఠముద్యమ్య వారయామి స్మ వాయసం || 5.38.15 ||

దారయన్ స చ మాం కాకస్తత్రైవ పరిలీయతే |
న చాప్యపారమన్మాంసాద్ భక్షార్థీ బలిభోజనః || 5.38.16 ||

ఉత్కర్షంత్యాం చ రశనాం క్రుద్ధాయాం మయి పక్షిణే |
స్రంసమానే చ వసనే తతో దృష్టా త్వయా హ్యహం || 5.38.17 ||

త్వయా విహసితా చాహం క్రుద్ధా సంలజ్జితా తదా |
భక్ష్యగృద్ధేన కాకేన దారితా త్వాముపాగతా || 5.38.18 ||

తతః శ్రాంతాహముత్సంగమాసీనస్య తవావిశం |
క్రుధ్యంతీవ ప్రహృష్టేన త్వయాహం పరిసాంత్యితా || 5.38.19 ||

బాష్పపూర్ణముఖీ మందం చక్షుషీ పరిమాఙ్జతి |
లక్షితాహం త్వయా నాథ వాయసేన ప్రకోపితా || 5.38.20 ||

పరిశ్రమాచ్చ సుప్తా హే రాఘవాంకేఽస్మ్యహం చిరం |
పర్యాయేణ ప్రసుప్తశ్చ మమాంకే భరతాగ్రజః || 5.38.21 ||

స తత్ర పునరేవాథ వాయసః సముపాగమత్ |
తతః సుప్తప్రబుద్ధాం మాం రాఘవాంకాత్ సముత్థితాం |
వాయసః సహసాగమ్య విదదార స్తనాంతరే || 5.38.22 ||

పునః పునరథోత్పత్య విదదార స మాం భృశం |
తతః సముత్థితో రామో ముక్తైః శోణితబిందుభిః || 5.38.23 ||

స మాం దృష్ట్వా మహాబాహుర్వితున్నాం స్తనయోస్తదా |
ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధః శ్వసన్ వాక్యమభాషత || 5.38.24 ||

కేన తే నాగనాసోరు విక్షతం వై స్తనాంతరం |
కః క్రీడతి సరోషేణ పంచవక్త్రేణ భోగినా || 5.38.25 ||

వీక్షమాణస్తతస్తం వై వాయసం సముపైక్షత |
నఖైః సరుధిరైస్తీక్ష్ణైర్మామేవాభిముఖం స్థితం || 5.38.26 ||

పుత్రః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతాం వరః |
ధరాంతరం గతః శీఘ్రం పవనస్య గతౌ సమః || 5.38.27 ||

తతస్తస్మిన్ మహాబాహుః కోపసంవర్తితేక్షణః |
వాయసే కృతవాన్ క్రూరాం మతిం మతిమతాం వరః || 5.38.28 ||

స దర్భసంస్తరాద్ గృహ్య బ్రాహ్మణోఽస్త్రేణ యోజయత్ |
స దీప్త ఇవ కాలాగ్నిర్జజ్జ్వాలాభిముఖో ద్విజం || 5.38.29 ||

స తం ప్రదీప్తం చిక్షేప దర్భం తం వాయసం ప్రతి |
తతస్తు వాయసం దర్భః సోఽంబరేఽనుజగామ హా || 5.38.30 ||

అనుస్పృష్టస్తదా కాకో జగామ వివిధాం గతిం |
త్రాణకామ ఇమం లోకం సర్వం వై విచచార హా || 5.38.31 ||

స పిత్రా చ పరిత్యక్తః సర్వైశ్చ పరమర్షిభిః |
శ్రీణ్ లోకాన్ సంపరిక్రమ్య తమేవ శరణం గతః || 5.38.32 ||

స తం నిపతితం భూమౌ శరణ్యః శరణాగతం |
వధార్హమపి కాకుత్స్థః కృపయా పర్యపాలయత్ || 5.38.33 ||

పరిదూయనం వివర్ణం చ పతమానం తమబ్రవీత్ |
మోఘమస్త్రం న శక్యం తు బ్రాహ్మం కర్తుం తదుచ్యతాం || 5.38.34 ||

తతస్తస్యాక్షి కాకస్య హినస్తి స్మ స దక్షిణం |
దత్త్వా తు దక్షిణం నేత్రం ప్రాణేభ్యః పరిరక్షితః || 5.38.35 ||

స రామాయ నమస్కృత్వా రాజ్ఞే దశరథాయ చ |
విస్పృష్టస్తేన వీరేణ ప్రతిపేదే స్వమాలయం || 5.38.36 ||

మత్కృతే కాకమాత్రేఽపి బ్రహ్మాస్త్రం సముదీరితం |
కస్మాద్ యో మాహరత్ త్వత్తః క్షమసే తం మహిపతే || 5.38.37 ||

స కురుష్వ మహోత్సాహం కృపాం మయి నరర్షభ |
త్వయా నాథవతీ నాథ హ్యనాథా ఇవ దృశ్యతే || 5.38.38 ||

ఆన్యశంస్యం పరో ధర్మస్త్యత్త ఏవ మయా శ్రుతం |
జానామి త్వాం మహావీర్యం మహోత్సాహం మహాబలం || 5.38.39 ||

అపారవారమక్షోభ్యం గాంభీర్యాత్ సాగరోపమం |
భర్తారం ససముద్రాయా ధరణ్యా వాసవోపమం || 5.38.40 ||

ఏవమస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠో బలవాన్ సత్త్వవానపి |
కిమర్థమస్త్రం రక్షసు న యోజయసి రాఘవ || 5.38.41 ||

న నాగా నాపి గంధర్వా న సురా న మరుద్గణాః |
రామస్య సమరే వేగం శక్తాః ప్రతిసమీహితుం || 5.38.42 ||

తస్య వీర్యవతః కచ్చిద్ యద్యన్తి మయి సంభ్రమః |
కిమర్థం న శరైస్తీక్షణైః క్షయం నయతి రాక్షసాన్ || 5.38.43 ||

భ్రాతురాదేశమాదాయ లక్ష్మణో వా పరంతపః |
కస్య హేతోర్న మాం వీరః పరిత్రాతి మహాబలః || 5.38.44 ||

యది తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయ్వింద్రసమతేజసౌ |
సురాణామపి దుర్ధర్షౌ కిమర్థం మాముపేక్షతః || 5.38.45 ||

మమైవ దుష్కృతం కించిన్మహదన్తి న సంశయః |
సమర్థావపి తౌ యన్మాం నావేక్షతే పరంతపౌ || 5.38.46 ||

వైదేహ్యో వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రు భాషితం |
అథాబ్రవీన్మహాతేజా హనూమాన్ హరియూధపః || 5.38.47 ||

త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే |
రామే దుఃఖాభిపన్నే తు లక్ష్మణః పరితప్యతే || 5.38.48 ||

కథంచిద్ భవతి దృష్టౌ న కాలః పరిశోచితుం |
ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానామంతం ద్రక్ష్యసి శోభనే || 5.38.49 ||

తావుభౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ రాజపుత్రౌ మహాబలౌ |
త్వద్దర్శనకృతో త్సాహౌ లోకాన్ భస్మీకరిష్యతః || 5.38.50 ||

హత్వా చ సమరక్రూరం రావణం సహబాంధవం |
రాఘవస్తాస్త్వాం విశాలాక్షి స్వాం పురీం ప్రతి నేష్యతి || 5.38.51 ||

బ్రూహి యద్ రాఘవో వాచ్యో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః |
సుగ్రీవో వాపి తేజస్వీ హరయో వా సమాగతాః || 5.38.52 ||

ఇత్యుక్తవతి తస్మింశ్చ సీతా పునరథాబ్రవీత్ |
కౌసల్యా లోకభర్తారం సుషువే యం మనస్విని || 5.38.53 ||

తం మమార్థే సుఖం పృచ్ఛ శిరసా చాభివాదయ |
ప్రజశ్చ సర్వరత్నాని ప్రియాయాశ్చ వరాంగనాః || 5.38.54 ||

ఐశ్వర్యం చ విశాలాయాం పృథివ్యామపి దుర్లభం |
పితరం మాతరం చైవ సమ్మాన్యాభిప్రసాద్య చ || 5.38.55 ||

అనుప్రప్రజితో రామం సుమిత్రా యేన సుప్రజాః |
ఆనుకూల్యేన ధర్మాత్మా త్యక్త్వా సుఖమనుత్తమం || 5.38.56 ||

అనుగచ్ఛతి కాకుత్స్థం భ్రాతరం పాలయన్ వనే |
సింహస్కంధో మహాబాహుర్మనస్వీ ప్రియదర్శనః || 5.38.57 ||

పితృవద్ వర్తతే రామే మాతృవన్మాం సమాచరత్ |
హ్రీయమాణాం తదా వీరో న తు మాం వేద లక్ష్మణః || 5.38.58 ||

వృద్ధోపసేవీ లక్ష్మీవాన్ శక్తో న బహుభాషితా |
రాజపుత్రప్రియశ్రేష్ఠః సదృశః శ్వశురస్య మే || 5.38.59 ||

మత్తః ప్రియతరో నిత్యం భ్రాతా రామస్య లక్ష్మణః |
నియుక్తో ధురి యస్యాం తు తాముద్వహతి వీర్యవాన్ || 5.38.60 ||

యం దృష్ట్వా రాఘవో నైవ వృత్తమార్యమనుస్మరత్ |
స మమార్థాయ కుశలం వక్తవ్యో వచనాన్మమ || 5.38.61 ||

మృదుర్నిత్యం శుచిర్దక్షః ప్రియో రామస్య లక్ష్మణః |
యథా హి వానరశ్రేష్ఠ దుఃఖక్షయకరో భవేత్ || 5.38.62 ||

త్వమస్మిన్ కార్యనిర్వాహే ప్రమాణం హరియాథప |
రాఘవస్త్యత్సమారంభాన్మయి యత్నపరో భవేత్ || 5.38.63 ||

ఇదం బ్రూయాశ్చ మే నాథం శూరం రామం పునః పునః |
జీవితం ధారయిష్యామి మాసం దశరథాత్మజ || 5.38.64 ||

ఊర్ధ్వం మాసాన్న జీవేయం సత్యేనాహం బ్రవీమి తే |
రావణేనోపరుద్ధాం మాం నికృత్యా పాపకర్మణా |
త్రాతుమర్హసి వీర త్వం పాతాలాదివ కౌశికీం || 5.38.65 ||

తతో వస్త్రగతం ముక్త్యా దివ్యం చూడామణిం శుభం |
ప్రదేయో రాఘవాయేతి సీతా హనుమతే దదౌ || 5.38.66 ||

ప్రతిగృహ్య తతో వీరో మణిరత్నమనుత్తమం |
అంగుల్యా యోజయామాస నహ్యస్య ప్రాభవద్ భుజః || 5.38.67 ||

మణిరత్నం కపివరః ప్రతిగృహ్యోభివాద్య చ |
సీతాం ప్రదక్షిణం కృత్వా ప్రణతః పార్శ్వతః స్థితః || 5.38.68 ||

హర్షేణ మహతా యుక్తః సీతాదర్శనజేన సః |
హృదయేన గతో రామం లక్ష్మణం చ సలక్షణం || 5.38.69 ||

మణివరముపగృహ్య తం మహార్హం
జనకన్యపాత్మజయా ధృతం ప్రభావాత్ |
గిరివరపవనావధూతముక్తః
సుఖితమనాః ప్రతిసంక్రమం ప్రపేదే || 5.38.70 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండేఽష్టాత్రింశః సర్గః ||